

Doç. Dr. Hasan Basri Yalçın: Erdoğan Tahran'da insanlığın sesi oldu

İSA TATLİCAN

ABONE OL

Google News

4 milyona yakın nüfusu ve **Türkiye**'ye 130 kilometrelik sınırı ile Tahran'da gerçekleştirilen **Suriye** zirvesinin ana gündem maddesi olan **İdlib**'te tansiyon giderek yükseliyor. 100 bine yakın rejim karşıtı muhalifin kontrolünde olan İdlib'te artan gerilim, sivillerin güvenliğini ciddi anlamda tehdit ediyor. 7 yıldır süren ve kördüğüm haline gelen iç savaşta İdlib'in stratejik bir önemi var. Tüm dünyanın nefesini tutarak izlediği İdlib'teki son gelişmeleri SETA Strateji Araştırma Direktörü, **İstanbul Ticaret Üniversitesi** Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hasan Basri Yalçın'a sorduk.

İDLİB TÜRKİYE İÇİN VAZGEÇİLMEZ BİR BÖLGE

-Hocam İdlib Türkiye için neden bu kadar önemli?

Çünkü [İdlib](#) paylaşılmamış son bölge. Çünkü hemen [Türkiye](#)'nin burnunun dibinde. Afrin ve Fırat Kalkanı bölgesinin komşusu. Hatay sınırında. Yani Türkiye'nin güvenliği için son derece önemli bir bölge. Fakat aynı zamanda Türkiye'nin [Suriye](#)'de ileri operasyonları için de vaz geçilmez bir basamak. Yani İdlib hem savunma hem de saldırı anlamında kıymetli bir unsur. Bu nedenle Rejim, [Rusya](#) ve [İran](#) üçlüsü de burayı ele geçirmek istiyor.

-Peki biz İdlib'te ne istiyoruz?

Türkiye ise radikal terör gruplarının temizlenmesini kabul ederken, kendine müzahir muhalif grupların varlığını sürdürdüğü istikrarlı bir İdlib istiyor. Yeni bir mülteci akını istemiyor. Bölgeye [PKK/PYD](#)'nin sızmasını istemiyor. Türkiye'ye yakın durmayan bir İdlib Türkiye için stratejik bir tehdit haline dönüşebilir.

HTŞ TÜM ULUSLARARASI AKTÖRLER TARAFINDAN TERÖR ÖRGÜTÜ KABUL EDİLİYOR

-İdlib'te hangi gruplar hâkim?

İdlib Esed muhalifi tüm grupların toplandığı karmaşık bir yapı. HTŞ (Heyet Tahrir Şam) gibi radikal gruplardan çok daha ılımlı gruplara kadar birçok örgütün parçalı egemenlikler sürdüğü bir bölge. İlimli muhalif grupların hâkim olduğu bölgeler de var. HTŞ gibi daha radikal grupların kontrol ettiği bölgeler de var. HTŞ neredeyse tüm uluslararası aktörler tarafından terör örgütü olarak tanımlanıyor. Bu sayede Rusya, İran ve Rejim üçlüsü İdlib'e saldırmak için terörle mücadele söylemini kullanabiliyor. Amerika

ve Türkiye gibi aktörler dahi HTŞ ve benzerlerini terör örgütü listesine alıyor. Ancak Rejim ve destekçileri sadece bu radikal grupları değil tüm muhalifleri terörist ilan ediyor. İdlib'de sanki bütün gruplar HTŞ'nin bir uzantısıymış gibi sunuluyor. Böylece askeri operasyon bir terörle mücadele operasyonu gibi yansıtılmak isteniyor.

-HTŞ konusunda da bir kafa karışıklığı var. Kim bunlar ve nereden destek alıyor?

Kafa karışıklığının asıl nedeni bu meselenin zaten karışık olması. Suriye İç Savaşı'nda ismi geçen grupların neredeyse tamamı bu karmaşık yapılara sahip. 6 yılı aşkın süre zarfında bu örgütler farklı isimler aldılar. HTŞ Nusra'nın devamı olarak ortaya çıktı. Nusra ise Suriye El-Kaidesi olarak bilinir. Bu tür durumlarda isim değişiklikleri çeşitli suçlamalardan kurtulmak için kullanılır. Ancak her değişim esnasında bu örgütlerin yapıları da canlı birer organizma gibi değişir. Mesela HTŞ EL-Kaide'yle olan ilişkisi nedeniyle Suriye'deki en radikal terör gruplarından biridir. Fakat yine aynı HTŞ'nin içinden daha radikal gruplar bile çıkabiliyor. Ve kendilerine yeni bir isim vererek yeni bir örgüt kurabiliyor. Veya bir örgütte üç beş sene savaşan bir muhalif ideolojik olmayan gerekçelerle başka bir örgüte geçiş yapabiliyor. Mesela DEAŞ militanlarının dahi DEAŞ çözülmeye başladıktan sonra Suriye'deki neredeyse tüm grupların içine sızmış olabileceği düşünülüyor. Kısaca söylemek gerekirse tıpkı Suriye'nin kendisi gibi içinde savaşan gruplar da karmakarışık yapılardır. Ancak HTŞ konusunda bir netlik aranıyorsa onun El-Kaide'yle olan ilişkisine bakmak gerekir.

REJİM İÇİN DE ÖNEMLİ

-Suriye rejimi , İran ve Rusya İdlib konusunda neden bu kadar ısrarcı?

Türkiye için neden önemliyse Rejim ve destekçileri için de aynı gerekçelerle önemli. İdlib geriye kalan son sahipsiz bölge. Rusya Suriye'deki üs bölgelerini korumak için İdlib'teki savaşı muhalif unsurların bu bölgeden atılmasını istiyor. Rusya için çok stratejik değeri olan Tartus ve Hmeymim üslerinin güvenliği için bu bölgenin rejim kontrolünde olması gerekir. Ancak bu gerekçe Rusya tarafından çoğunlukla bir bahane olarak kullanılıyor. Halep, Hama ve Lazkiye'yi savunmak için İdlib derinliğine ihtiyacı var. İran da benzer gerekçelerle bu bölgeyi savaş sırasında güvenliğini ve gücünü artıracak bir unsur olarak görüyor.

ABD'İN SURIYE POLİTİKASI GÜVEN VERMİYOR

-ABD'nin İdlib konusundaki hassasiyetlerini inandırıcı buluyor musunuz?

ABD'nin ne İdlib ne Suriye ne de dünya siyasetini ilgilendiren herhangi bir konuda dile getirdiği hassasiyetleri inandırıcı bulmak mümkün değil. Amerika tarihinin inandırıcılık bakımından en sorunlu günlerini geçiriyor. Öte taraftan Türkiye Suriye konusunda ABD'nin tavrını defalarca test etti. Ve artık bu konuda ABD'ye kesinlikle inanmıyor. Eğitim donatı, uçuşa yasak bölge ve Fırat'ın batısı gibi neredeyse tüm konu başlıklarında Amerika sürekli Türkiye'yi kandırma siyaseti izledi.

-ABD ile aramızdaki güven sorunu Suriye krizinde de devam ediyor mu?

Elbette. Türkiye Amerika'yla müttefiklik hukukuna uygun hareket ederken, Amerika terör örgütlerini beslemeye devam etti. Aynı tarihlerde Türkiye üç terör örgütünün açık saldırısı altındaydı. Amerika bırakın Türkiye'ye destek çıkmayı FETÖ ve PKK/PYD'ye sahip çıktı. Türkiye Amerika'yı bir kenara bırakıp kendi bileğinin gücüyle ve diplomatik müzakere manevralarıyla Fırat Kalkanı Zeytinalı operasyonlarını yaptı. FETÖ'yü ve Hendekleri temizledi. Son iki yıldır sistemik terör saldırıları yok. Türkiye her konuda Amerika'ya güvensiz ve artık kendi yöntemleriyle sonuç alıyor. Arada böylesi bir güvensizlik varken, Türkiye'nin İdlib'te Amerika'ya güvenmesini beklemiyoruz. Ancak bu Türkiye'nin Amerika'yı Rusya ve İran'a karşı kullanamayacağı anlamına gelmez. Aksine Türkiye Amerika'dan Avrupalı ülkelere kadar tüm muhtemel aktörleri sahneye çekmek ve olayı uluslararası hale getirmek için elinden geleni yapacaktır.

TÜRKİYE PYD'YE ASLA İZİN VERMEYECEK

-Tahran zirvesinde 12 maddelik bir sonuç bildirisi yayınlandı. Suriye meselesinin çözümü için umutlu musunuz?

Maalesef Suriye'de çözüm için umutlu olmayı gerektirecek yeterli veri yok. Savaşın son aşamasında falan değiliz. Barış müzakereleri yapılıyor diye savaşın sonuna geldik diyemeyiz. Aksine görüşmeler yapıldığı müddetçe çatışmalar da devam edecektir. Tüm bölgelerin çeşitli aktörler tarafından doldurulmuş olmasına da bakmayın. PKK/PYD'nin bir bölgeyi tutmasına Türkiye hiçbir zaman müsaade etmeyecektir. Rejim ve sahipleri de Suriye'nin toprak bütünlüğü tezini işlemeye devam edecektir. Amerika'nın PYD desteğini nereye kadar götüreceği hala belli değil. Suriye'de paylaşım henüz bitmedi. Taraflar birbirini tüketmedi. Bir taraf kazanmadı. Bu nedenle barış yakın değil. Herkesin savaşma enerjisi ve arzusu devam ettikçe savaş da devam eder.

-Türkiye barış için ne yapabilir?

Türkiye Suriye'de en güçlü konumuna erişti. 2014-2016 arasındaki durumla mukayese edildiğinde Türkiye'nin artık pazarlık şansının çok daha yüksek olduğu ortaya çıkıyor.

TÜRKİYE TEK BAŞINA TAHRAN ZİRVESİNE YÖN VERDİ

-Türkiye'nin Tahran zirvesindeki duruşunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye Tahran Zirvesi'nde adam gibi durdu. Ve sonuç aldı. Zirve Erdoğan'ın kişisel karizmasını gösterdiği bir toplantı haline dönüştü. İran ve Rusya Türkiye'yi savunmada bırakacakları bir kurgu peşindeydi. Canlı yayımlanan Zirve'de Erdoğan ateşkes söylemine öylesine abandı ki hem Putin hem de Ruhani teknik savunmaların arkasına sığınmak zorunda kaldı. Erdoğan her zamanki rahat, özgüvenli ve güçlü kişiliğiyle bir liderin veya bir görüşmecinin bir müzakereyi tek başına nasıl etkileyebileceğinin dersini verdi.

ERDOĞAN İNSANLIĞIN SESİ OLDU

-Ama Tahran görüşmeleri İdlib'e saldırıları engelleyemedi...

Rejim ve sahipleri tabii ki hala İdlib'e saldırabilir. Diplomatik müzakereler tek başına bu fiili durumu engelleyemez. Ancak böyle bir eylem için Zirve'den destek çıkarmak şöyle bir kenara dursun, Erdoğan'ın zirvedeki duruşu sayesinde saldırgan taraf olarak ifşa oldular. Türkiye Tahran Zirvesi'nde tüm dünyanın sergilemekten imtina ettiği bir tavır açıktan ve cesurca sergiledi. Erdoğan Rus ve İran saldırganlığını boşa çıkardığı gibi tüm dünyanın haset ama hayran bakışlarını da üzerine topladı. Amerika'dan Almanya'ya tüm devlet liderleri o gün Erdoğan'ı izledi. Erdoğan insanlığın sesi oldu.

FELAKET TELLALLARI YİNE SAHNEDE

-Türkiye'de Tahran'daki onurlu duruşunu eleştirenler de var.

Bunu hem içeride hem dışarıda küçümsemek isteyenler olacaktır. Özellikle içerideki Esedçiler ve AK Partili gibi görünen müzmin muhalifler hemen aynı çizgide buluşuyor. Hepsi bu zirve sonrası pek bir mutsuzdu. Hepsi zirveyi fiyasko olarak isimlendirme gayreti içerisindeydi. Kimse kusura bakmasın Erdoğan insanlığın sesi olurken ve tek başına direnirken bu tiplerin yaptığı felaket tellallığı en basit ifadeyle ucuzluktur ve hatta paçozluktur.

TÜRKİYE İNSANİ AÇIDAN İDLİB'E MÜDAHİL

-İdlib'te yeni insanlık dramları yaşanmaması için neler yapmak gerekir?

Türkiye hem stratejik bakımdan hem de insani bakımdan İdlib'te yaşananlara müdahil olacaktır. Ancak bunun çeşitli yolları var. Türkiye'nin atacağı adımlar çoğunlukla karşı tarafın atacağı adımlara göre şekillenecektir. Bu bakımdan üç farklı senaryodan bahsedilebilir.

Birinci senaryo İdlib'e karşı yapılacak bir saldırıyı engellemek ve kazanılan bu süre zarfında HTŞ yerine ÖSO'nun hâkim olduğu ve Türkiye'ye müzahir bir İdlib yaratmaktır. Bu en çok tercih edeceğimiz senaryodur.

İkinci senaryo ise kısa zaman içinde saldırıların başlamasıdır. Bu durumda Türkiye insani müdahale

çerçevesinde Kuzey'den içeri girip güvenli bölge oluşturmayı deneyebilir. Büyük bir göç dalgasının Türkiye'ye yönelmesinin böylece önüne geçilmiş olur.

Üçüncü senaryo ise Türkiye'nin müdahil olmadığı, insani ve stratejik bir trajedinin yaşandığı senaryodur. Her türlü silah ve yöntemi kullanmakta hiçbir sorun görmeyen Rejim, Rusya ve İran üçlüsü sivil asker demeden ölümlere neden olacaktır. Türkiye'ye doğru göç püskürtecektir. Türkiye'nin en fazla rahatsız olacağı bu senaryoya karşı önleyici tedbirler alıp en azından ikinci senaryoyu elde edebileceğine inanıyorum.

İSA TATLİCAN / SABAH GAZETESİ

SABAH